

Vakıflar Dergisi

Yıl: Aralık 2020 • Sayı: 54

VAKIFLAR DERGİSİ

Yıl: Aralık 2020 - Sayı: 54 - Hakemli Dergidir. Haziran ve Aralık olmak üzere yılda iki kez yayınlanır.
Vakıflar Dergisi TÜBİTAK ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı ve EBSCO veritabanı tarafından taranmaktadır.

Sertifika No: 16651

ISSN: 1011-7474

e-ISSN: 2564-6796

Sahibi

Vakıflar Genel Müdürlüğü Adına
Burhan ERSOY

Yayın Koordinatörü

Rifat TÜRKER

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Mevlüt ÇAM

Yayın Yönetmeni

Mehmet KURTOĞLU

Editör

Hüseyin ÇINAR

İngilizce Editörü

Miyase KOYUNCU KAYA

Teknik Editör

Hasan DEMİRTAŞ

Yayın Kurulu

Prof.Dr. Mehmet BULUT	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Prof.Dr. Hüseyin ÇINAR	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof.Dr. Yılmaz KURT	Ankara Üniversitesi (Emekli)
Prof.Dr. Mehmet ÖZ	Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr. Ali YILMAZ	Uşak Üniversitesi
Doç.Dr. Miyase KOYUNCU KAYA	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Murat YILMAZ	Ahmet Yesevi Üniversitesi

Yayın Danışma Kurulu

Prof. Dr. Mahmut AK	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Enver ÇAKAR	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Abide DOĞAN	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Géza DAVID	Macar Bilimler Akademisi
Prof.Dr. Abdullah EKİNCİ	Harran Üniversitesi
Prof.Dr. Özer ERGENÇ	Bilkent Üniversitesi
Prof.Dr. Suraiya FAROQHI	İbn Haldun Üniversitesi
Prof.Dr. Zekeriya KURŞUN	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof.Dr. Mahmut KAYA	İstanbul Üniversitesi (Emekli)
Prof.Dr. Yunus KOÇ	Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr. İlber ORTAYLI	MEF Üniversitesi
Prof. Dr. Hüsrev SUBAŞI	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof.Dr. Eugenia KERMEİ ÜNAL	Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr. Aşıl TÜKEL YAVUZ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi (Emekli)
Prof.Dr. Bahaeddin YEDİİLDİZ	Hacattepe Üniversitesi (Emekli)
Prof.Dr. Musa YILDIZ	Gazi Üniversitesi
Dr.Öğr. Üyesi Vefa ÇOBANOĞLU	İstanbul Üniversitesi
Dr. Rhoads MURPHEY	Birmingham Üniversitesi (Emekli)
Evangeila BALTA	Ulusal Yunan Araştırma Vakıf/ Yunanistan

Yayın ve Danışma Kurullarındaki isimler unvan ve soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Dergimize gönderilen yazılar, önce yayın kurulunca incelenir ve uygun bulunanlar, değerlendirilmek üzere alanında çalışması ile tanınmış iki hakeme gönderilir. Hakemlerin isimleri gizli tutulur ve raporlar beş yıl süreyle saklanır. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Yayınlanan yazı, belge ve fotoğrafların her türlü hukuki mesuliyeti yazarına aittir.

Yazışma Adresi

T.C.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Kültür ve Tescil Daire Başkanlığı

Vakıflar Dergisi Atatürk Bulvarı No.:10 06050 Ulus / Ankara / Türkiye

Tel: (0312) 509 60 00 - Faks: (0312) 324 47 22

e-posta: vakiflardergisi@vgm.gov.tr • web: www.vgm.gov.tr - https://dergipark.org.tr/tr/pub/vakiflar

İÇİNDEKİLER / CONTENT

XIII. Asırdan Günümüze Sivas'ta Bir Rum Abdal: Şeyh Erzurumî ve Zaviyesi 9	9
A Rumelian Abdal in Sivas from the 13th Century to the Present: Sheikh Erzurumî and His Lodge	
Saim Savaş - Pınar Savaş	
Hatunsaray-Şeyh Şibli Zaviyesi'ne Dair Yeni Bir Kaynak: Karamanoğlu I. Süleyman Bey'in Vakfiyesi29	29
A New Source About Hatunsaray-Sheikh Shibli Zawiya: Waqfiyya of Karamanoglu Suleiman I	
Ayşe Değerli - Yusuf Küçükdağ	
Ömer Paşa Ve Elmalı'daki Vakfı Üzerine Bazı Tespitler41	41
Some Observations on Ömer Pasha and His Waqf in Elmalı	
Hatice Durgun	
Hamid-ili'nde Ulaşım Sistemi ve Zaviyeler59	59
Transportation System and Zaviyahs in Hamid-ili	
İlker Yiğit	
XVI-XVIII. Yüzyıllarda Üsküp ve Manastır'da Kurulan Sıbyan Mektebi Vakıfları87	87
Waqfs Established for the Primary School in Skopje and Bitola in the XVI-XVIIIth Centuries	
Mumin Omerov	
Mevlâna'nın Torunlarından Pir Hüseyin Efendi'nin Hayatı ve Vakıfları99	99
The Life and Waqfs of Pir Hüseyin Efendi, One of Mevlâna's Grandsons	
Hamit Şafakcı	
Manisa'daki Hâtûniye, Sultâniye ve Murâdiye Külliyelerinin 1764-1765 Tarihli Tamirâtları113	113
The Repairs of Hâtûniye, Sultâniye and Murâdiye Complexes in Manisa Dated 1764-1765	
Ertan Gökmen	
19. Yüzyılda Osmanlı Vakıf Tarım İşletmeleri (Edremid, Kemeredremid, Ayvalık ve Ayvacık Örneği)139	139
Ottoman Waqf Agricultural Enterprises Structure and Problems in the 19th Century: (Example of Edremid, Kemeredremid, Ayvalık, Ayvacık)	
Nihal Cihan Temizer - Said Öztürk	
Mazbut Vakıfların Günümüz Hayır Hizmetleri161	161
Contemporary Philanthropic Services of Mazbut Waqfs	
Eyüp Sabri Kala	
Amasya Kumacık Hamamının İlk İnşasındaki Planına Dair Bir Değerlendirme185	185
An Evaluation of the First Construction Plan of Amasya Kumacık Bath	
Sibel Yazar	
Kastamonu Turnalı Camii'nde Candaroğulları Ve Osmanlılar Zamanına Ait Yeni Bulunmuş Vakıf Hatim Cüzleri201	201
The New-Found Koranic Waqf Fascicules from the Candarids and the Ottoman Periods in Turnali Mosque of Kastamonu	
Cevdet Yakupoğlu - Namiq Musalı	
Kocaeli Hereke Dokuma Fabrikası Yerleşkesi'ndeki Hümâyûn Camii235	235
Imperial Mosque in Kocaeli Hereke Weaving Factory	
Saliha Tanık	
Yunt Dağı Karakılınçlı Köyü Camii'nde Yazının Bezeme Unsuru Olarak Kullanımı ve Yapının Mimari Analizi257	257
The Use of Script as Decoration Element in Yunt Mountain Karakılınçlı Village Mosque and Architectural Analysis of The Structure	
Ramazan Uykur	
Kitâbiyât / Book Review283	283
Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşiv Rehberi284	284
Yılmaz Kurt	
Balat ve Çine Vakıfları286	286
Hasan Demirtaş	
Vefayât / Obituary289	289
Kendi Dünyasında Bir Seyyah, Sanat Tarihinin İzinde Bir Hoca: Mehmet Fatih Müderrisoğlu	
Mehmet Kurtoğlu - Faruk Bürkük	
Mehmet Çetin'in Ardından.....299	299
Murat Yılmaz	

Hatunsaray-Şeyh Şiblî Zaviyesi'ne Dair Yeni Bir Kaynak: Karamanoğlu I. Süleyman Bey'in Vakfiyesi*

Ayşe Değerli**

Yusuf Küçükdağ***

Öz

Hatunsaray'ın Gilisra köyünde Ebu Bekir Şiblî adına Elvan Şeyh b. Said tarafından bina edilen zaviyeyle ilgili malumat sınırlıdır ve bazı belgelerdeki atıflarla varlığından haberdar olduğumuz vakfiyenin aslı arşivlerde tespit edilememiştir. Ancak Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü'nün bağış yoluyla sahaftan temin ettiği Arapça bir belgenin Müdür Bekir Şahin Bey tarafından bizlerle paylaşılmasıyla arşivlerde izine rastlayamadığımız vakfiyeye nihayet ulaşılmıştır. İlgili müdürlüğün Dijitaler Arşivi'ne 13 Mayıs 2019 geliş tarihiyle kaydedilen vakıfname, Gilisra'daki Şeyh Şiblî Zaviyesi'nin vakfının 1307 yılında Karamanoğlu I. Süleyman tarafından kurulduğunu göstermekte olup birkaç yönden kıymetine binaen bu çalışmada latinizasyonu ve Türkçe tercümesi verilerek genel bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şeyh Şiblî, Karamanoğlu I. Süleyman, zaviye, vakıf, Hatunsaray.

A New Source About Hatunsaray-Sheikh Shibli Zawiya: Waqfiyya of Karamanoghlu Suleiman I

Abstract

The archive record of the zawiya built by Elvan Sheikh, on behalf of Abu Bekr Shibli in the Gilisra, a village in Konya, is limited and although there are documents referring to the waqfiyya, itself could not be identified. In May 2019, an Arabic document provided by the Konya Manuscripts Regional Directorate by donation was shared with us by Director Bekir Şahin and we reached the waqfiyya that we could not find in the archives. The waqfiyya, which shows that the religious endowment of Sheikh Shibli's zawiya in Gilisra was founded by Karamanoghlu Suleiman I in 1307, is very important in several ways, therefore a general assessment will be made by giving latinization and Turkish translation in this study.

Keywords: Sheikh Shibli, Karamanoghlu Suleiman, zawiya, religious endowment, Hatunsaray.

* DOI:10.16971/vakiflar.674415

Makalenin Geliş Tarihi / Received Date: Ocak 2020 / January 2020

Makalenin Kabul Tarihi / Accepted Date: Eylül 2020 / September 2020

** Doç. Dr., İzmir Demokrasi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü; ayse.degerli@idu.edu.tr;

ORCID: 0000-0001-9035-6745

*** Prof. Dr., KTO Karatay Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Tarih Bölümü; yusuf.kucukdag@karatay.edu.tr;

Giriş

Anadolu'da Selçuklular ve Beylikler dönemlerine ait vakfiyeler Osmanlılar zamanında aynen muteber olmuş; vâkıfın şartları, kurdukları vakıflar münderis oluncaya dek geçerliliğini korumuştur. Bununla birlikte vakıf ve mülklerin mîrî topraklar aleyhine hızla genişlemesi sebebiyle I. Bayezid (1389-1403) ve II. Mehmed (1444-1446, 1451-1481) dönemlerinde vakıflar sıkı bir denetime tâbi tutulmuş; bazıları ilga edilmiş veya gelir kalemlerinin bir kısmını kaybetmiştir. Şeyh Şiblî Zaviyesi Vakfı'nın bu süreçten etkilenmediği ve varlığını XVIII. yüzyıl sonlarına dek sürdürdüğü arşiv belgelerinden anlaşılmaktadır.

Aşağıda farklı başlıklar altında Şeyh Şiblî'nin ve Karamanoğlu I. Süleyman'ın tarihî kimliği üzerinde durulacak; zaviyenin kurulduğu yer yani mekânsal konumu hakkında bilgi verilecek; vakfın kuruluş tarihi ve şartları, tesisleri ile gelir kaynakları vakfiye doğrultusunda ortaya konacak; vakfiyenin latinize metni ve Türkçe çevirisi verilerek çalışma tamamlanacaktır.

1. Şeyh Şiblî Zaviyesi'nin Konumu

İncil'de Aziz Pavlos'un uğradığı kentler arasında bahsedilen antik Lystra'nın yeri, bugünkü Konya-Hatunsaray olarak kabul edilir. Selçuklu döneminde "dârü'l-mülk" unvanı taşıyan Konya'da ve civarında farklı tarikatlar etkin olmuş; kurulan tekke-zaviyeler bölgenin Türk-İslamlaşmasını sağlamıştır ki Hatunsaray da bu cümledendir (Küçükdağ ve Değerli, 2012: 361-378). Karamanoğullarının idaresindeki Konya 1467'de Osmanlı topraklarına katılınca yeni idari taksimatta Hatunsaray bir nahiye olarak yapılandırılmıştır. Gilisra/Kilistra da Hatunsaray'ın köylerinden olup coğrafi konumu itibarıyla diğer köylerine nazaran daha fazla iskân görmüş; Cumhuriyet döneminde, 1983'te Gökyurt adını almıştır.

İnşa tarihi tespit edilemeyen Şeyh Şiblî Zaviyesi, Hatunsaray'ın Gilisra köyündeki Elvan Şeyh Mezrası'nda bina edilmiştir. Bânisi Elvan Şeyh bin Said Şeyh bin Şiblî Şeyh'tir. Kadı sicilleri, hurufat defterleri ve farklı fonlarda yer alan arşiv belgeleri vasıtasıyla varlığından haberdar olduğumuz bu zaviye, günümüze ulaşmamıştır. Dolayısıyla Gökyurt'ta bir zamanlar var olan zaviyenin köy içindeki lokasyonunu tam olarak belirlemek mümkün değildir.

2. Ebu Bekir eş-Şiblî

Kaynaklarda ismi Dülef bin Cahder ve Cafer bin Yunus olarak iki farklı şekilde geçen Ebu Bekir eş-Şiblî, H. 247/M. 861'de Sâmerrâ'nın Şibliye köyünde doğmuştur. Türk asıllı bir aileden geldiği, babasının Abbasi sarayında hâcibülhüccablık ve dayısının İskenderiye'de emirülümeralık görevinde bulunduğu kaydedilir. Şiblî'nin iyi bir öğrenim gördüğü, Abbasiler'den Muvaffak (ö. 891)'in veliahtlığı sırasında onun arkadaşlarından olduğu ve daha sonra hâcibliğini yaptığı anlaşılmaktadır. Devlet kademelerinde hızla yükselen Şiblî, Rey'e bağlı Dünbâvend'de valilik de yapmış; o süreçte devrin sufilerinden Hayrünnessâc (ö. 933)'in sohbetine katılmış; ondan etkilenerek valilik görevini bırakıp tasavvufa yönelmiştir. Hayrünnessâc ise onu Cüneyd-i Bağdadî (ö. 909)'ye göndermiştir. Böylece Şiblî, tasavvuf eğitimini devrin en ünlü sufisinin yanında tamamlama imkânına kavuşmuş; Zilhicce 334/Temmuz 946'da Bağdat'ta vefat etmiştir (Sobie-roj, 1997: 432, Okudan, 2007: 211-219; Güner, 2010: 125).

Ebu Bekr Şiblî, İslâm âleminde tasavvuf alanında eser veren ilk müelliflerdendir. Bunun için Kelâbâzî (ö. 990 veya 994), onu kitap yazarak tasavvuf ilmini yayan sufiler arasında zikretmektedir (Kelâbâzî, 1979: 60, 205).

Mâlikî mezhebinden olduğu rivayet edilen Ebu Bekr Şiblî'nin silsilesi, Hz. Ali'ye ulaşır. Şiblî, tarikatlar henüz tesis edilmeden önceki tasavvuf dönemi diye adlandırılan devrin simalarından olmakla birlikte onun yetiştirdiği öğrenciler sonraki dönemde bazı tarikatların silsilesine dahil olmuşlardır. Şeyh Ebu'l-Fadl

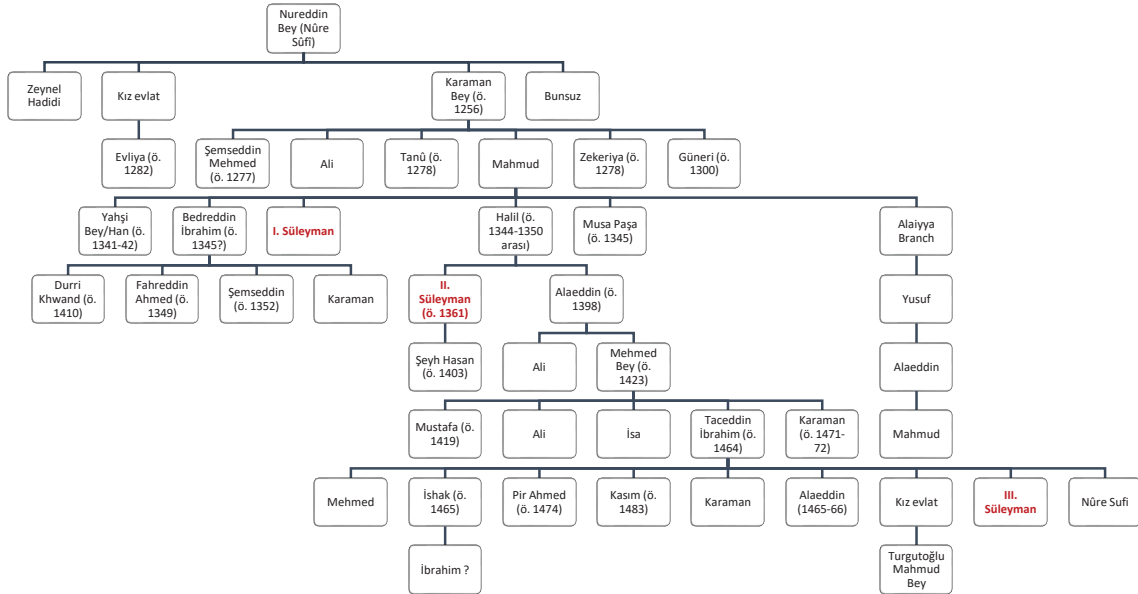
Abdülvâhid et-Temîmî'den Kadiriyye; Ebu Ömer Muhammed-i Zeccâc'dan Mevleviyye; Şeyh Ali el-Acemî'den Rifâiyye; Abdurrahman el-Medenî'den ise Şâzeliyye silsilesi ortaya çıkmıştır (Okudan, 2007: 220-233).

Hatunsaray'daki Şeyh Şiblî Zaviyesi'nin hangi tarikat bünyesinde hizmet verdiğini ise mevcut verilerle tespit etmek mümkün olmamaktadır.

3. Vâkıf: Karamanoğlu I. Süleyman

Dijitali, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bulunan evâsıt-ı Şa'bân 706/15-24 Şubat 1307 tarihli Arapça vakfiyeye¹ göre Şeyh Şiblî Zaviyesi Vakfı'nın kurucusu Süleyman bin Karaman'dır. Elkâbı Arab ve Acem hükümdarlarının, İslam dünyasındaki bütün Müslümanların sultanı, övüncü ve koruyucusu olarak kaydedilmiştir (Vakfiye: satır 9-10).

Karamanoğulları hanedanının şeceresine (Tablo 1) bakıldığında üç Süleyman Bey görülmektedir. İlki Karaman Bey'in torunu Süleyman bin Mahmud'dur. Ölüm tarihi net bilinmemekle birlikte Karamanoğlu tahtına hiç geçmediği kesindir. Zira Karamanoğulları tarihi incelendiğinde beyliğin başına sırasıyla Karaman, Şemseddin Mehmed, Güneri, Mahmud, Yahşi, Bedreddin İbrahim, Fahreddin Ahmed beylerin geçtiği görülür. Fahreddin Ahmed'in 1352'de ölümünden sonra ise şeceredeki diğer Süleyman yani Halil Bey'in oğullarından Süleyman tahta geçmiş ve 1361'de öldürülene kadar beyliğin başında kalmıştır (Sümer, 1997: 619-622). Şeceredeki üçüncü Süleyman ise XV. yüzyılda yaşamış olduğundan zaten Şeyh Şiblî Zaviyesi Vakfı'nın kurucusu olması muhtemel değildir.

Tablo 1. Karamanoğlu Hanedanının Şecere Tablosu (Sümer, 1997: 619)

Dolayısıyla vakfiyede vâkıf olarak zikredilen kişi, I. veya II. Süleyman'dır. Belgedeki elkâbtan yola çıkarak vâkıfın hangisi olduğuna dair bir hükme varmak güçtür. Zira her iki Karamanoğlu Süleyman için de "abar-tılı" olan bu elkâb, onların politik hayatlarıyla uyuşmamaktadır. Diğer taraftan her ikisinin de doğum tarihi bilinmemektedir. Ancak ikinci Süleyman'ın babası Halil Bey 1330'larda beyliğin idaresini ele geçirmiştir. Süleyman'ın kardeşi ve idaredeki yardımcısı Alaeddin ise 1342 doğumludur. Süleyman uzun süre

1 *Süleyman bin Karaman Vakfiyesi*, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Dijital Koleksiyonu (13 Mayıs 2019 geliş tarihi ve numarasız). Çalışmamızda *Süleyman bin Karaman Vakfiyesi'ne atıf yapılırken* "vakfiye" olarak zikredilecektir.

tahtta kalamamış, suikast sonucu 1361'de hayatını kaybetmiştir. Dolayısıyla kronoloji açısından birinci Süleyman yani Mahmud'un oğlu Süleyman, Şeyh Şiblî Zaviyesi Vakfı'nın kurucusu olmalıdır.

4. Şeyh Şiblî Zaviyesi Vakfı'nın Kuruluş Esasları

Arapça olarak kaleme alınan vakfiye, besmele ile başlamakta olup evâsıt-ı Şa'bân 706/15-24 Şubat 1307 tarihlidir. Konya kadısı Hacı Mustafa tarafından onaylanmıştır. Şahitleri içeren son üç satır dışında ana metin toplam 23 satırdır. Yazı stili, bu metnin asıl değil de bir istinsah olduğunu düşündürmektedir. XV. veya XVI. yüzyıllarda vakfiyenin bir suretinin çıkartılmış olması muhtemeldir. Vakfiyenin bazı kısımları yıpranmış ve silikleşmiştir. Herhangi bir yanlışlığa mahal vermemek için bu nedenle vakfiyenin latinizasyonu ve Türkçe çevirisiyle birlikte fotoğrafı da *Ekler* bölümünde paylaşılmıştır (bk. Ek 1, 2, 3).

Vakfiyenin ilk dokuz satırı dua kısmıdır. Vakfın esasları vakfiyenin 10-23 arası satırlarında bildirilmiştir. Buna göre vakfın kurucusu Süleyman bin Karaman'dır (*Vakfiye*: satır 9-10). Vakıf kurucusu, Şeyh Şiblî Zaviyesi'ne Konya muzafatından Hatunsaray'ın mezralarından olan Elvan bin Said bin Şiblî Mezrası'nı vakfetmiştir. Süleyman Bey'in vakfettiği mezranın hudutları doğuda Artaöyük diye de bilinen Kerkezka-yası; batıda Deliklitaş, Behlivanyokuşu ve umumi yol; kuzeyde Bahşuşçukuru ve umumi yol ile güneyde Büyükçakal ve Bal Hasan Burnu ile sınırlıdır (*Vakfiye*, satır 13-14).

O tarihte artık hayatta olmayan Elvan Şeyh bin Said Şeyh bin Şiblî Şeyh, vakfiyenin bildirdiğine göre kendi zamanının önde gelen bilginlerindedir ve Allah'ın kendisine mağfiretle muamele edip Firdevs cennetlerine alması yönünde dua edilmiştir. Vakfın tevliyeti onun soyundan gelenlere "batnen ba'de batnin ve neslen ba'de neslin" şart koşulmuştur (*Vakfiye*: satır 15). Zaviye, "kıyamete kadar" hizmet verecek olup fakirlerin ve miskinlerin sığınabileceği bir yerdir (*Vakfiye*: satır 16).

Vakfiyenin 17-22 arası satırları beddua ve uyarı kısmıdır. Furkân, Nebe, Şuarâ, Hac ve Hûd surelerinden bazı ayetleri de içeren bu bölümde vakfın işleyişine müdahale edenlerin Allah, melekler ve insanların lanetine uğrayacağı söylenerek "zenginse fakir olsun, görmekteyse kör olsun, işitenler sağır olsun" bedduası edilmiş; akabinde Nebe Suresi 40. ayetten "...Keşke toprak olsaydım!" ile Şuara Suresi 88. ayetten "...Malın da çocukların da fayda vermeyeceği gün beni mahcup etme!") alıntılanarak o kimselerin hesap günü geldiğinde faydasız da olsa ne denli pişmanlık duyacağı vurgulanmıştır. Tasarruf edenlerin vakfı şer'î hukuka göre işletmeleri, yaptıkları hizmetin karşılığını ancak Allah'tan beklemeleri, azabı şiddetli olan Allah'ın yerin ve göğün tek sahibi olduğu hatırlatılmıştır. 23. satırda ise vakfiyenin tarihi yazmaktadır.

Vakfiyenin ana metninin sonunda üç satır daha olup o esnada mahkemede şahit olarak hazır bulunanların isimleri kaydedilmiştir. Söz konusu on bir kişiden sekizinin sadece isim ve baba adları verilmiş olup diğer ikisi "fakih" ve biri de "hâfız" ek bilgisiyle kaydedilmiştir. Vakfiyedeki künyeleri doğrultusunda bu kişilerin tarihî veya önemli bir kişiliğe sahip olup olmadıklarını bilemiyoruz. Muhtemelen büyüdükleri yerin dışında tanınmamalarından dolayı bu devirle ilgili tabakat türündeki eserlerde isimleri mevcut değildir.

Karamanoğlu I. Süleyman Bey'in vakfiyesi, Hatunsaray'ın tarihî topoğrafyası bakımından da kıymetlidir. Belgede geçen arazi adlarının Türkçe olduğu hemen göze çarpmaktadır. 1073'te Türkler tarafından fet-hedilen Konya, 1097 itibarıyla Selçuklu hükümdar ailesi tarafından başşehir olarak seçilmiştir. Anadolu'ya ilk gelip yerleşen Türk boylarından sonra, Moğol istilasından kaçarak Anadolu'ya yönelen Türkler de bu bölgenin, yer isimlerine varıncaya kadar, erken Türkleşmesinde etkili olmuşlardır ki vakfiye de bunu destekler mahiyettedir.

5. Şeyh Şiblî Zaviyesi Vakfı'nın Osmanlı Dönemi'nde İşleyişi

Devlet, bazı vergi muafiyetleri tanıyarak tekke ve zaviyeleri desteklemiştir. Bunun farklı gerekçeleri vardır ancak burada Şeyh Şiblî Zaviyesi bağlamında bilhassa ikisini vurgulamak gerekir. Birincisi; dervişlerin terkedilmiş, تنها yerlerde tekke ve zaviye kurarak bu tesislerde gelip geçen yolculara hizmet verdikleri ve zamanla orada iskân topluluğu oluşturdukları görülür. Devlet tarafından da bu hizmetin teşviki gayesiyle dervişlerin zaviyelerini kurdukları yerde toprakları serbest olarak tasarruf edebilmeleri ve çeşitli vergilerden muafiyetleri sağlanmıştır. Zaviye sâkinleri, hizmetlerine mukabil kendilerine tanınan vergi muafiyeti sayesinde ürettikleri zirai mahsullerin öşrünü devlete vermeyip vakfa dönüştürmeye imkân bulmuşlardır. İkincisi ise; Osmanlı Devleti'nde genellikle Sünni çizgide olan ve silsilesi Hz. Ali'ye ulaşan bazı tarikatlar XVI. yüzyıldan itibaren Safevîlik Tarikatı'na karşı desteklenmiş ve birtakım vergi muafiyetleri tanınmıştır. Bu uygulama çerçevesinde vakıf arazisi olarak tayin edilen iskân alanlarından toplanan “avarız-ı divâniye” ve “tekâlif-i örfiye” ile olağanüstü hallerde talep edilen “nüzü” ve “tekâlif-i şakka” devlete yakın olan tarikatlardan talep edilmemiştir.

Şeyh Şiblî Zaviyesi Vakfı'nın bazı vergilerden muaf tutulduğu, yukarıda zikredilen her iki durumun da bunda etkili olduğu ve böylece Karamanoğlu I. Süleyman'ın vakfettiği mezraya sonraki dönemlerde yeni gelir kalemleri eklendiği anlaşılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti arşivlerinde Şeyh Şiblî Zaviyesi'yle ilgili şimdilik tespit edilen en erken tarihli belge, Konya'ya bağlı bazı köylerin vakıflara ait öşürlerini gösteren tımar defteri parçasıdır (AE.SMMD.II., no. 1/60, vr. 5a). H. 860/M. 1456 tarihli bu kayıt, Şeyh Şiblî Zaviyesi Vakfı'nın Alaeddin oğlu Mehmed Bey (ö. 1423)'den muafnamesi olduğunu ve İbrahim Bey zamanında da bu ayrıcalıkların verilen mukarrername ile aynen sürdürüldüğünü bildirmektedir: “...İbrahim Begden mukarrernâmeleri var öşr ve nüzü ve kapçur ve ‘avâriz virmeyeler ayendeye ve revendeye hidmet ideler deyü sabıkan evkâf müfettişi Mevlâna Tâceddin Hâcı mektûb virüb vakf defterine mukarrer sebt itdük dimiş ve İbrahim Beg atası Mehmed Begden dahı Şeyh Şiblî adına muafnâme var.”

Söz konusu tımar kaydında zaviyenin mülkü olarak Süleyman Bey'in vakfettiği mezra dışında dört de değirmen kayıtlıdır. Ayrıca kapçur/kopçur² vergisinden muafiyet tanınması, zaviyenin hayvan sürülerine de mâlik olduğunu düşündürmektedir. O tarihte Mehmedî oğlu Veys ve Said oğlu Ali zaviyenin şeyhleridir. Mehmed oğlu Hacı Baba da zaviyenin diğer bir sâkini olan mücerreddir.

II. Bayezid (1481-1512) dönemine ait 1483 tahririnde İbrahim Bey mukarrnamesine atıf vardır. “mukarrer be mektub-ı İbrahim Bey ellerinde vakfiyye-i şer'iyeleri dahi var vâkif Süleyman Paşa” şeklinde bir ibareyle zaviyenin vakfından, vâkıfından ve vakfiyesinden söz edilmekte olup Karamanlılar döneminde tanınan ayrıcalıkların Osmanlı idaresince de kabul gördüğünü bildirmektedir. I. Süleyman, burada “Paşa” olarak zikredilmiştir ve hangi hanedandan olduğunu haber verecek herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir. 1483'te vakfın Şiblî mezrasından 120 akçe öşür geliri vardır (Erdoğan, 2003: 107). 1530 yılında ise bu gelir 325 akçeye yükselmiştir (TT.d., no. 387, s. 37).

Şeyh Şiblî Zaviyesi Vakfı'na ait arazinin örfi vergilerine mütevellî dışında hiç kimsenin müdahalesine müsaade edilmemiştir. Nitekim Mart 1649 tarihli *Konya Kadı Sicili*'ndeki bir kayıttan beylerbeyi, sancakbeyi ve subaşı gibi bazı taşra görevlilerinin bu konuda verilen beratın hilafına hareket ederek zaviye gelirlerine karışmak istediği; Gilisra köyü halkının tekâlif-i şakka toplanırken Şeyh Şiblî Zaviyesi'nin şeyh ve mütevellisi olan Mustafa, Ali, Veli adlı kimseleri rencide ederek onlardan da vergi alınmasını talep ettikleri

2 Kopçur, dolaysız bir vergi olup Moğolların istila ettiği bölgelerde küçükbaş hayvan üzerinden %1 oranında alınmıştır. Sürüdeki hayvan sayısı 100'ün altındaysa sahibi vergiye tâbi tutulmamıştır. Bk. Ebü'l-Ferec İbnü'l-İbrî (2011: 25).

Hatunsaray-Şeyh Şiblî Zaviyesi'ne Dair Yeni Bir Kaynak: Karamanoğlu I. Süleyman Bey'in Vakfiyesi

görüldür. Ancak vakfın mütevellisi tarafından yapılan itiraz dikkate alınmış, zaviyeye kimsenin müdahale hakkının olmadığı ve tekâlif-i şakka türünden vergilerden muaf oldukları merkezden bildirilmiştir (KŞS, no. 10, s. 263/3). Yani Karamanlılar zamanında tanınan vergi muafiyeti hâlâ geçerlidir.

Şeyh Şiblî Zaviyesi ve Vakfı'nın XVIII. yüzyılda da faal olduğu; şeyh ve mütevellî atamaları ile birlikte zaviyenin mescidi için imam atamalarının devam ettiği *Konya Hurufat Defterleri'*ndeki hükümlerden (HD 1107, vr. 15b; HD 1108, vr. 11b) anlaşılmakta olup şimdilik hakkında ulaşılabilen son kayıt Temmuz 1763 tarihlidir. Zaviyenin ne zaman yıkıldığı ve faaliyetlerinin son bulduğu bilinmemektedir.

Sonuç

Hem Selçuklu hem de Osmanlı döneminde devletle İslam arasında sürdürülen çok yakın ilişkiye rağmen dinî yapıların ve hizmetlerin sağlanması devletin asli görevlerinden biri olarak görülmemiştir. Bu nedenle mescit, cami, zaviye, tekke gibi yapıların inşası, bakımları ve devamlılığı öncelikle hizmet ettikleri kişilerin omzunda olmuş; gelirlerinin büyük bir kısmı vakıflardan sağlanmıştı. Evler, odalar, dükkânlar, hamamlar, kahvehaneler, değirmenler, asma bahçeleri ve meyve ağaçları gibi yasal olarak mülk konumundaki kentsel ve yarı-kentsel kaynaklar genellikle mevkufatı oluşturmuştu. Ekilebilir tarım arazilerinin yani toprağın mülkiyeti ise devlete ait olmakla birlikte bunların tasarrufu ve üzerinden yaşayan köylüden alınan vergilerin tahsili kimi zaman yöneticiler tarafından bu kurumlara vakfedilerek destek sağlanmıştı. Hatunsaray'ın Gilisra köyündeki Şeyh Şiblî Zaviyesi de bu türden bir destekle varlığını yüzyıllar boyu devam ettirebilmiş yapılardandır.

Karamanoğlu I. Süleyman tarafından 1307 yılında Hatunsaray'daki Şeyh Elvan Mezrası, Şeyh Şiblî Zaviyesi için vakfedilmiş; buradan sağlanan vergi gelirleri zaviye vakfına bırakılmış; Karamanoğlu II. Mehmed Bey zamanında öşür, avarız, nüzül ve kopçur vergilerinden muafiyet tanınmıştı ki bunlar zaviyenin gelir kalemini oluşturmuştur. Zaviyedeki görevlilerin maaşları, binanın gerektiğinde bakım-onarım işlemleri ve gelip geçenlerin doyurulup barındırılması için ayrılan bütçe de vakfın gider kalemleridir.

Şeyh Şiblî Zaviyesi, idari bakımdan "zürrî vakıf" bağlamında değerlendirilmelidir. Her ne kadar derviş kelimesi, gönüllü olarak yoksulluğu yaşayan ve bir nevi "kutsal" olan insanı işaret etse de tekke-zaviyeler için kurulan vakıfların mülklerinden tahakkuk eden gelirler, nesiller boyu aynı aileden gelenlerin geçimini sağlamıştır. Yani vakıf bir nevi aile şirketi gibi işlemiştir. Şeyh Şiblî Zaviyesi Vakfı'nda da bu durum geçerlidir. Karamanoğlu I. Süleyman, vakfın idaresini Elvan bin Said'in soyundan gelenlere bırakmış; Osmanlı döneminde de vergi muafiyeti ve mezranın tasarrufu gibi ayrıcalıklar yine ailede kalmıştır. Söz konusu zaviye ve vakfıyla ilgili kayıtlar XVIII. yüzyılın sonuna kadar takip edilebilmektedir.

Kaynaklar

1. Arşiv Kaynakları

Süleyman bin Karaman Vakfiyesi. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Dijitaler Koleksiyonu (13 Mayıs 2019 geliş tarihli ve numarasız).

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), *AE.SMMD.II.*, no. 1/60, vr. 5a.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi (VGMA), *Hurufat Defterleri (HD)*, no. 1107, vr. 15b; no. 1108, vr. 11b.

Konya Kadı Sicili (KKS), no. 10, s. 263/3.

2. Diğer Kaynaklar

387 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rûm Defteri (937/1530), I., Ankara 1996: Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları.

Gürer, Dilaver (2010). “Şiblî, Ebû Bekir”, *DİA*, XXXIX, İstanbul: 125-126.

Değerli, Ayşe (2012), bk. Yusuf Küçükdağ.

Ebü'l-Ferec İbnü'l-İbri (2011). *Târîhu Muhtasari'd-Düvel*, (çev. Şerefeddin Yaltkaya), Ankara: TTK Yayınları.

Erdoğan, Mehmet Akif (2003). “Murad Çelebi Defteri: 1483 Yılında Karaman Vilâyetinde Vakıflar II”. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XVIII/2: 99-140.

Kelâbâzî (1979). *Doğuş Devrinde Tasavvuf (Ta'arruf)*, (haz. S. Uludağ), İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kur'an-ı Kerim Meâli (2011). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları (12. Baskı).

Küçükdağ, Yusuf (2005). *Türk Tasavvuf Araştırmaları*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Küçükdağ, Yusuf-Ayşe Değerli (2012). “Hatunsaray Nahiyesi Tekke ve Zâviyeleri”. *I. Uluslararası Hatunsaray (Lystra) ve Çevresi, Tarih, Kültür ve Turizm Sempozyumu (2-4 Ekim 2011)*, Konya: 361-378.

Okudan, Rifat (2007). “Ebû Bekr Şiblî: Hayatı ve Tasavvuf Tarihindeki Yeri”. *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 19: 211-234.

Sobieroj, Florian (1997). “Al-Shibli”. *The Encyclopaedia of Islam*, IX., Leiden: 432-433.

Sümer, Faruk (1997). “Karaman-oghullari”. *The Encyclopaedia of Islam*, IV., Leiden: 619-625.

EKLER

Ek 1. Vakfiyenin Transkripsiyonu

Bismillâhirrahmânirrahîm

Satır-1: (...) el-Hallâk (...) el-halka fi'z-zulumâti min hurûci (...) el-âbâi fi karâri butûni'l-ümmehâti ve nev-
vera's-semâvâti bi'l-kevâkibi ve harrasahâ

Satır-2: min cemî'i's-şeyâtini bi's-şübuhâti ve beseta'l-arza ve zeyyenehâ bi'l-eşcâri ve'l-enhâri ve esnâ-
fi'n-nebâtâti ve ehda'l-enâme bi-irsâli'l-enbiyâi bi'l-âyâti ve'l-bidâyâti

Satır-3: ve hassa küllen minhüm bi-da'avâti'l- kabûli ve'l-icâbâti aleyhim minellâhi's-selâmü ve'r-rahme-
tü ve'l-berekâtu hâfizu'l-evliyâ' ve'l-gafelât ve ihtârahüm li'l-kurbi bi'l-ibâdâti

Satır-4: ve 'alleme'l-ilme ve ce'alehüm kava'ide'l-İslâmi bi'l-va'zi ve'n-nasîhati ve e'azze'l-ümerâe
bi'l-'adli ve'r-re'feti ve's-şefekâti ve vekafe'l-ağniyâe li edâi'z-zekâti ve's-sadekâti

Satır-5: ve'l-fukarâe bi's-sabri ve'l-vera'i ve'l-kanâ'ati Allâhümme 'urzuknâ kemâ razeka hâülâi mine'l-ha-
senâti ve't-tâ'ati ve ce'ale hayâtehû mâ ebkaytenâ 'ale'd-dîni ve'l-meberrâti femtennâ 'alâ

Satır-6: (...) yevme'l-kiyâmeti ve azâbe'n-nâri ve'llehebâti

Satır-7: yâ Hâlika'l-beriyât ve yâ 'âlîme's-sırri ve'l-hafiyât ve eşhedü enlâ ilâhe illâ hû zû'l-berâhîni'l-
kâti'âti ve eşhedü enne Muhammeden 'abduhû ve rasûluhu'l-müeyyedü bi envâ'i'l-mu'cizâti

Satır-8: 'aleyhi efdalu's-salavâti ve ekmelü't-tahiyât ve 'alâ âlihî ve eshâbihî ve sellim teslîmen dâimen
ilâ yevmi'l-arasâti emmâ ba'dü fehâzâ mâ eşhede 'alâ nefsihî fahrü'l-enâmi fi'l-eyyâmi

Satır-9: mu'înü'd-zu'afâi ve'l-eytâm es-sultân el-a'zam melikü rikâbi'l-ümem fahru'l-mülûki ve's-selâti-
ni'l-'Arabi ve'l-'Acem ebu'l-mehâmid sultânü'l-İslâmi ve'l-müslimîn Sultân

Satır-10: Süleymân bin Karaman ennehû kad vekafe ve habese ve sebele ve ebede ve hallede tâyi'an ve
râğıben ve hüve yevmeizin câyizü'l-emri li ahzi't-tasarufi kâmile'l-evsâfi ehli'l-'uküdi's-şer'iyeti

Satır-11: ve'l-iltizâmâyî's-sem'iyeti hâlisân li vechillâhi te'âlâ ve takarrüben 'ileyhimücazâti ... 'aleyhi
bedeliyyeten hâlisaten ve râğbeten sâdikaten fîmâ 'indehû ve ledeyhi yevme tecidü küllü nefsin

Satır-12: mâ 'amilet min hayrin muhdaran ve mâ 'amilet min sû'in teveddü lev enne beynehâ ve bey-
nehû emeden ba'de'l-âyeh vekafe mâ hüve hâlisu mâlihî ve mülkihî ve hakkihî ilâ en vekafe 'aleyhi
cevveze hâzâ ... e's-sahîha

Satır-13: ve'l-habse's-sarîh ve zâlike cemî'ü'l-mezra'ati li şühretihî bi mezra'ati Elvân bin Sa'îd bin Şiblî
min mezârî'-i vilâyet-i Hâtünserây min muzâfât-i Konya el-mahrûseti hudûduhâ şarkan fi mevzi'i

Satır-14: Kerkez Kayası el müsemmâ bi Arta-öyük ve şimâlen et-tarîku'l-âmm ... ve kibleten Büyük Çakal
ve Bal Hasan Burnu ve garben e't-tarîku'l-âmm ve Deliklidaş ve Behlivan Yokuşu li'z-zaviyeti'lleti

Satır-15: benâhâ Elvan bin şeyh Sa'îd şeyh bin Şibli Şeyh ve hüve kutbu'l-aktâbi fi zemânihî tegamme-
dehullâhu bi gufrânihî ve eskenehû fi ferâdîsi cinânihî sümme li evlâdihî ve evlâdi evlâdihî batnen ba'de
batnin ve neslen ba'de neslin

Satır-16: hatta tekûne'l fukarâu ve'l-mesâkinü mine's-sâdirîne ve'l-vâridîne ilâ yevmi'd-dîn ve in inka-
razû li yekûne vakfen 'ale'l-fukarâi ve'l-mesâkinî vakfen sahîhan şer'iyen ve habsen sarîhan mer'iyen
nâfizen

Satır-17: müebbeden muhalleden muharramen te'arruzuhu felâ tehillü lil-mü'mini âmene billâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusulihî ve'l-yevmi'l-âhiri len yugayyira'l vakfe'l-mezkûra ve lâ yaksude bi ve-chin min vücûhi'l-itlâfâti ve lâ yugayyira

Satır-18: femem gayyerahâ fe 'aleyhi la'netullâhi ve'l-melâiketihî ve'n-nâsi ecma'în felâ yakbelullâhu minhu sarfen velâ 'adlen ve neflen ve men beddelehû min ni'amihî bü'sen ve min gınâihî fakren ve min basarihî 'umyen ve min sem'ihî sumyen

Satır-19: el vâkîfî'l-mesfûri fîhi ve'l-mevkûfi 'aleyhim yuhâkimûnehû yevme'l-kıyâmeti 'inde ahkemi'l-hâkimîn yevme ye'addu'z-zâlimu 'alâ yedeyhi ve yekülû'l-kâfiru yâ leytenî küntü türâbâ yevme lâ yenfe'u mâlûn ve lâ benûne illâ men eta'llâhe

Satır-20: bi kalbin selîm. Fe'l-yahzeri'l-müte'arrizu ilâ hâzâ'l-vakfi tebdîlûn ve tağyîrûn ve ifsâdûn min i'tisâbi min cehenneme ve sa'îrihâ ve zefrihâ yevme teravnehâ tezhelü küllü murzı'atin ammâ erda'at ve teda'u küllü zâti hamlin

Satır-21: hamlehâ ve tera'n-nâse sükârâ ve mâ hüm bi sükârâ ve lâkinne 'azâbellâhi şedîd. Femem beddelehû ba'de mâ semi'ahû feinnemâ ismühû 'ale'llezîne yübeddilûnehû felâ yubâ'u velâ yûhebû velâ yûresû ilâ en yerisellâhu'l-

Satır-22: 'arda ve men 'aleyhâ ve hüve hayru'l-vârisîn. Ve ecru'l-vâkîfi 'alellâhi fimâ kasadehû ve emmelehû innellâhe lâ yudî'u ecra'l-muhsinîne vallâhu hayru'n-nâsirîn. Ve zâlike cerâ ve hurrire

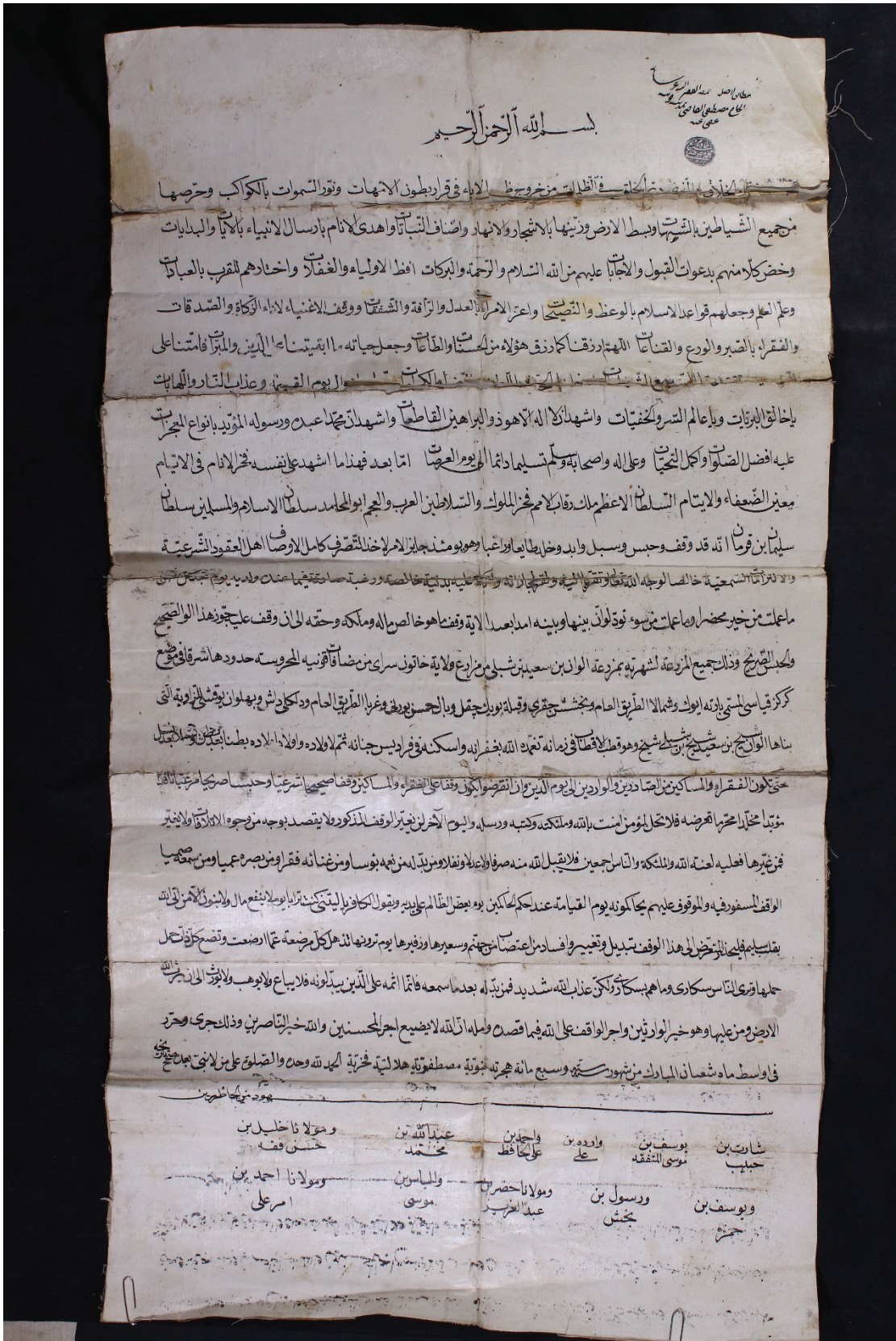
Satır-23: fî evâsıt-ı mâh-ı Şa'bân el-mübârek min şuhûr-i seneti sittetin ve seb'î mieti hicretihî nebeviyyeten Mustafaviyyeten hilaliyyeten fahriyyeten elhamdü lillâhi vahdeh ve's-salâtü 'alâ men lâ nebiyye ba'deh. (sahhahe târihahû)

Şuhûd minel-hâzirîn:

Şaddad bin Habib, Yusuf bin Musa el-mütefakkih, Varda bin Ali, Ahmed bin Ali el-hâfız, Abdullah bin Muhammed, Mevlâna Halil bin Hasan fikh, Yusuf bin Hamza, Resul bin Bahş, Mevlâna Hızır bin Abdülaziz, İlyas bin Musa, Mevlâna Ahmed bin Emir Ali

Sağ üst köşe:

Mutâbık li-aslıhî bi nemakahül-fakir ileyhi 'izze şanuhu el-Hâcc Mustafa el-Kâdî bi-medîne-i Konya 'afâ 'anhü (mühür: hâdimü'ş-şer' Muhammed Mustafa)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي خلقنا من تراب ووسط الارض في قاريطون الالهات ونور السموات بالكواكب وحصرها
من جميع الشياطين بالشمس وبسط الارض وزينها بالاشجار والانهاد واصناف النبات واهدى كل نام بارسال الانبياء بالآيات والبيدات
وحضر كل منهم بدعوات القبول والاحباب عليهم من الله السلام والرحمة والبركات اعطى الاولياء والعقلاء واخذ ادهم للقرب بالعبادات
وعلم اعلم وجعلهم قواعدا لاسلام بالوعظ والتبليغ واعتر الامر بالعدل والرفقة والشهامة ووقف الانبياء لاداء الزكاة والصدقات
والفقره بالصبر والورع والقناعات التي تدرق كرزق هؤلاء من الحسنة والطاعة وجعل حياته ابايتمت اهل الدين والميراث امتناع
التي تدرق هؤلاء من الحسنة والطاعة وجعل حياته ابايتمت اهل الدين والميراث امتناع
يخلق البريات وياعالم السر والكنفيات واشهد ان لا اله الا هو ذو الجلال والاعظام واشهد ان محمدا عبده ورسوله المورث لانواع البشر
عليه افضل الصلوات واكمل التحيات وعلى اله واصحابه وسلم تسليم اذما لم يورث العرش اما بعد في هذا ما شهد على نفسه في الامام في الايام
معيذ الضعفاء والايام التسليما الاعظم ملك رفا لام فخر الملوك والسلاطين العرب والعجم ابوالمجد سلطان الاسام والمسلمين سلطان
سليمان بن قوام الله قد وقف وحبس وسبل وابد وظار ابايما واعيا وهو يومئذ جاز لاخر لاخذنا لخصم في كل الاوصاف اهل العقود والشرعة
والاخرات السبعية خالص الوجه الله تعالى في الشريعة وتعلم ان الله عز وجل عليه بدنية خالصه ورغبة صاحبها عمتا ولا بد يوم يحسب
ما علمت من خير حضرة اعمامت من نوره نود لولن بينها وبينه امد بعد الالهة وقد هوهوا الصرامه وممكنه وحته الى ان وقف على خيره هذا الوصية
ولكن في الصريح وذلك جميع المزرعة لشهيرة بمرعة الوان بن سعيد بن شبل من ذراع ولاية خاتون سري من ضا فاقويه الحروسة حدودها شرقي في موضع
كر كر قيا سلمي يارته اوك وشمالا الطريق العام بنحشش جقري وقبلة بويل جمل والحسن برفق وغربا الطريق احام وركي دكش ويهلون بوشلي لوبه التي
بناها الوان بن سعيد بن شبل شيخ وهو قط لاقطا في زمانه تعزك الله بغير انه واسكنه في قبر ايسر جانه ثم الاولاد والاولاد بطنا الجليلين والاولاد
حتى يكون الفقراء والسالكين الرضا دين لوردين الحوم الذين ورا تقصوا الكون وقفا على الفقراء والسالكين وقف اصبحت اشرفنا وحسبنا اصحابنا
مؤيدا بخارنا فقرونا فلا تخال المؤمنين امت بالله وملكته وكتبه ورساله واليوم الاخرين تغير الوفا المذكور ولا تصد بوجه موجو الا ان لا يتبر
فزعها عليه لعنة الله والملكه والتاس جمعين فلا يقبل الله منه صفا ولا اعلى ونفلا ومن يذم من بوسا ومن غناه فقرا ومن بصر عميا ومن صحه صميا
الوقف المسفوفيه والوقوف عليهم يحاكونه يوم القيامة عند الحكم الحكاين به بعض العالم عابدين ويقول الكواكب التي تشرق في الارض والارض والارض
بقا عليه فليحذر من هذا الوقف بتبديل وتغيير وفساد من اعتصموا بحتم وسعورها وفيها يوم تزوال ذلك وضعه عم ارضت وتصدق في كل
حاجها وتري الناس سكارى وما هم بسكارا ولكن عذاب الله شديد فمن يذم به بعدما سمعه فانما اثمه على الذي يبذلونه فلا يباح ولا يوجب ولا يورث الا ان يرضى الله
الارض من عليها وهو خير الوارثين واجرا لوقف على الله فيما قصص وعلما انه لا يضيع اجر المحسنين والله خير الرازيين وذلك جرى وحز
في اوسط ما دشعان المبارك من شهر رمضان وسبع مائة هجرته النبوية مصطفوية هلالته فخرته كمد الله وحده والصلوة على النبي وآله

و حولا فاخيل بن حسن فقه	عبد الله بن محمد احمد	واحد بن علي حافظ	وادود بن علي	بوسف بن موسى الثقفة	شارب بن حبيب
ومولانا احمد بن امر على	ولياسين موسى	ومولانا حضر بن عبد العزيز	ورسول بن يحيى		ويوسف بن حيدر

Ek-3: Vakfiyenin Türkçe Çevirisi

... .. her şeyi yaratan ... karanlıklardaki mahlukatı ... çıkışından babaların ... annelerin karnındaki mekânında ve gökyüzünü yıldızlarla aydınlatan ve alev toplarıyla onu bütün şeytanlardan koruyan, yeryüzünü ağaçlarla, nehirlerle ve bitki türleriyle süsleyen, yarattıklarını ayetlerle, gönderdiği peygamberlerle hidayete erdiren ve onlardan her birini makbul ve müstecab dualarla ayrıcalıklı kılan (Allah'ın selam, rahmet ve bereketleri kendilerine olsun) ... evliyalarını gafletlerden koruyan ve ibadetleriyle onları kendine yakınlığına seçen ve ilim öğreten, onları vaaz ve nasihatlarıyla İslam'ın direkleri kılan, emirleri/yöneticileri adalet, merhamet ve şefkatle aziz eyleyen, zenginleri zekat ve sadakaların verilmesine vakfeden, fakirleri de sabır, günahattan kaçınma ve kanaatle durduran (Allah'a hamdolsun) Allah'ım onları iyiliklerle, taatlarla rızıklandıracağın gibi bizi de rızıklandır ve bizi yaşattığın sürece dinin ve iyiliklerin mahalli kıl. Ve bize ihsan eyle kıyamet günü cehennem azabından ve alevlerden (koru) ey mahlukatın Rabbi, ey sırları ve gizlilikleri bilen. Şahitlik ederim ki kesin burhanların sahibi olan O'ndan başka ilah yoktur, yine şahitlik ederim ki Muhammed O'nun kulu ve çeşitli mucizelerle desteklediği resulüdür. Kendisine, sülalesine ve ashabına en faziletli ve en kamil salâtlar olsun ve (Allah) mahşer gününe kadar daimi selam eylesin. Asıl meseleye gelince; kendi zamanında yaratılmışların övüncü, zayıfların ve yetimlerin yardımcısı en yüce sultan, ümmetin lideri sahibi, hükümdarların, Acem ve Arab'ın sultanlarının övüncü, övgülerin babası³ İslam ve Müslümanların sultanı Sultan Karaman oğlu Süleyman'ın kendisin(in yüceliğ(in)e şahitlik ederiz ki o mülkünü vakfedip sebil edip, ebedileştirip, sonsuz kılmaya istekle itaat ederek ki o bugün emir sahibi tasarrufu üzerine alma hususunda kamil manada şer'î akitlerin ve işitilen tüm ikramların ehli, sırf yüce Allah'ın rızasına ve O'nun yakınlığına ermek için.....halis bedel ve gerçek istekle (Allah) katındaki ve yanındaki *"Herkesin, iyilik olarak yaptıklarını da kötülük olarak yaptıklarını da karşısında hazır bulduğu günde (insan) isteyecek ki kötülükleri ile kendisi arasında uzun bir mesafe bulunsun"*⁴ malının, mülkünün ve hakkının iyi olanını vakfetti. Halis bir niyetle malını vakfetti ki bu Konya muhafazatından Hatunsaray vilayeti mezarlarından hudutları doğuda Kerkez Kayası mevziinde Artaöyük, kuzeyde umuma ait yol güneyde Büyük Çakal ve Bal Hasan Burnu, batıda umuma ait yol, Deliklitaş ve Pehlivan Yokuşu ile çevrili Elvan bin Said bin Şibli Mezraası diye şöhret bulan mezarın tamamıdır. Bu mezrayı Elvan bin Şeyh Said bin Şeyh Şibli'nin (ki kendisi zamanının kutbu'l-aktabıdır Allah onu mağfiret deryasına batırsın ve Firdavs cennetlerinde oturtsun) bina ettiği zaviyeye (vakfetti) sonra onun evlatlarına sonra da evlatlarının evlatlarına, batından batına ve nesilden nesile vakfetti ki böylece fakirler ve miskinler kıyamete kadar faydalansın. Fakirlere ve miskinlerin yararına olacak şekilde sahih, sonsuz, kalıcı, ebedi, kendisine taarruz edilmesi haram bir vakıf olarak ki Allah'a, meleklerine, kitaplarına, resullerine, ahiret gününe iman etmiş bir mümine söz konusu vakfı değiştirmek helal olmaz. Kim değiştirse Allah'ın, meleklerin ve tüm insanların laneti ona olsun. Allah onun ne sarfını, ne adlini ne de naklini kabul etmesin (veya etmez). Kim onu(vakfı) değiştirse nimetleri kötülüğe, zenginliği fakirliğe dönsün, gören gözü kör, işiten kulağı sağır olsun. Vakfeden ve kendilerine vakfedilenler kendisiyle kıyamet gününde Hakimler Hakimi katında davacı olurlar. *O gün ki zalimler ellerini ısıtır⁵ ve kafir "keşke toprak olsaydım" der⁶. Mallar ve çocuklar fayda vermez. Ancak Allah'a selim bir kalple gelenler müstesna⁷.* Bu vakfı değiştirmeye, tağyir ve ifsâda yeltenen kişi cehennemden alevinden ve homurtusundan sakınsın. *Onu göreceğiniz gün, her emzikli*

3 Övülecek hasletlere *sahip* anlamında

4 Kur'an, Âl-i İmran: 30.

5 Kur'an, Furkân: 27.

6 Kur'an, Nebe: 40.

7 Kur'an, Şuarâ: 88.

*kadın emzirdiği çocuğu unutacak, her gebe kadın karnındaki çocuğu düşürecektir. Ve insanları sarhoş olmadıkları halde sarhoş gibi göreceksin; çünkü Allah'ın azabı çok çetindir!*⁸ Kim artık işittikten sonra bunu değiştirirse şüphesiz günahı değiştirenleredir. Satlamaz, hibe edilemez, miras bırakılamaz. Allah yeryüzüne ve üzerinelere varis oluncaya (kıyamete) kadar ki, o varislerin en hayırlısıdır. Kasdı ve emeli doğrultusunda vakfedenin ecri Allah'a aittir. *Şüphesiz Allah güzel davrananların mükâfatını zayi etmez*⁹. Allah yardım edenlerin en hayırlısıdır. Bu (belge) hicreti nebeviyyenin 706. yılında mübarek Şaban ayının ortalarında yazıldı. Hamd sadece Allah'a, salat da kendisinden sonra peygamber gelmeyene (Rasulullah efendimize)dir. Şahitlerden hazır olanlar: Şaddad bin Habib, Yusuf bin Musa el-mütefakkih, Varda bin Ali, Ahmed bin Ali el-hâfiz, Abdullah bin Muhammed, Mevlâna Halil bin Hasan fikh, Yusuf bin Hamza, Resul bin Bahş, Mevlâna Hızır bin Abdülaziz, İlyas bin Musa, Mevlâna Ahmed bin Emir Ali.

8 Kur'an, Hac: 2.

9 Kur'an, Hüd: 115.